

UN VREDNIC ȘI DEVOTAT SLUJITOR AL ALTARULUI ȘI AL OMULUI, PREOTUL LOCOTENENT-COLONEL DUMITRU COȘERIU

Dr. Teodora GIURGIU¹
Drd. Silviu-Daniel NICULAE²

Preotul Dumitru Coșeriu s-a născut la 23 mai 1894, în localitatea Iclodul Mare, plasa Gherla, județul Someș, ca fiu al lui Pantelimon și al Anei. S-a căsătorit cu domnișoara Ana Sterca Suluțiu, în Abrud, la 1 noiembrie 1926. Din căsătorie s-a născut Doina-Florentina la 16 august 1928³. A absolvit 8 clase cu bacalaureat (1919), fiind licențiat în Teologie.

A fost primit în cadrele active ale armatei în baza Înaltului Decret nr. 2439, începând cu 1 mai 1926, cu gradul de preot-căpitan, fiind repartizat la Regimentul 83 Infanterie „Tribunul Simion Balint”⁴, cu garnizoana în Cluj.

Prima „Foaie Calificativă” din 31 octombrie 1926 a fost semnată de colonelul Nicolau, comandantul unității și consemnează că preotul căpitan Coșeriu „este robust și rezistent pentru campanie. Capabil, posedă frumoase aptitudini, are însușiri sufletești alese și îndeplinește serviciul cu pricepere și deosebită conștiință”⁵.

În anul următor preotul este descris fizic ca „potrivit de statură, constituție sănătoasă, rezistent la greutățile unei campanii”. Se remarcă: „totdeauna este îmbrăcat cu îngrijire și face o bună impresie. Este muncitor, devotat și cu dragoste de a produce și a progresa. Serviciul pe care îl execută în capela din curtea cazărării, atrage în zilele de sărbătoare mulți credincioși. Predicile pe care le ține trupei sunt bine expuse din toate punctele de vedere, dicție, fond și formă”, concluzionându-se „un foarte bun preot militar”⁶.

Același colonel Nicolae consemna, la 31 octombrie 1928: „aptitudini perfect militarești, este energic, cu sânge rece, temperament vioi. Prevăzător, cu inițiativă și voință, are deosebită putere de muncă. Nu lipsește de la nicio serbare, capela din curtea cazărării este bine îngrijită, predicile pe care le ține trupei și în toate ocaziile, denotă o bună cultură generală și profesională. Este demn, moral, modest, duce o viață liniștită și are o conduită prea bună”. Comandantul Brigăzii 17 Infanterie relatează că l-a „cunoscut pe preotul căpitan Coșeriu Dumitru la capela din curtea regimentului. Prezentabil, energic, cu dragoste de oștire. Vorbește din convingere”⁷.

În perioada 1 noiembrie 1928-31 octombrie 1929, preotul căpitan Dumitru Coșeriu a probat aceleași „însușiri sufletești alese” și „o purtare exemplară”. Cu o ținută îngrijită „în afară de programul stabilit de garnizoană, în timp de repaus, totdeauna este în mijlocul soldaților. Lubește pe soldați și are mult suflet de român. Muncește fără program. Încontinuu cercetează soldații

aflați în spital, închisoare etc. Este demn, conștiincios, regimentul se simte mândru că îl are în mijlocul său. Am văzut la acest preot calități de vrednicie și devotament, care fac cinste bisericii” – nota noul comandant al regimentului. Iar comandantul Brigăzii 17 Infanterie conținea: „a pus toată sânguința și dragostea în serviciu, prin cuvântări ocazionale, conferințe și vizite în spital și cazarmă, sfătuind și înălțând sufletul ostașilor”, arătându-se de acord cu aprecierile șefului ierarhic⁸.

În „Foaia Calificativă” din 31 octombrie 1930 se arată că preotul căpitan Coșeriu este „serios și moral, care inspiră foarte multă încredere și dragoste trupei”. Și mai apoi că „este energic și devotat misiunii sale. Posedă darul vorbirii și are puterea de a înflăcăra pe auditor. Oficiază foarte frumos. Este un caracter ales, om cult, cumpătat, chiar sobru. Pe lângă că este un preot desăvârșit este și un prea bun cunoscător al Istoriei Neamului. În predicile bisericesti a pus întotdeauna, cu o mare măiestrie, legătura între chestiunile bisericesti și cele ale Istoriei Neamului, dând ostașilor o dulce și sănătoasă hrană sufletească. Este un preot distins din toate punctele de vedere, care poate fi luat ca model în corpurile preoțești”⁹.

Comandantul Brigăzii 17 Infanterie nota că preotul Coșeriu „servește din convingere instituției, având și darul exprimării a adus servicii reale ostașilor, contribuind la completarea educației morale și naționale a lor. Preot cu cultură remarcabilă și putere de muncă care iese din comun”¹⁰.

Prima caracterizare din partea unui ierarh al Bisericii Ortodoxe este cea a Inspectorului Clerului Militar, episcopul general de brigadă dr. Ioan Stroia¹¹, din 30 septembrie 1931. „Luând de bază cele cuprinse în rapoartele ce ni

se înaintează trimestrial asupra activității preoților, ținând cont și de impresiile noastre din inspecții, constat că părintele Coșeriu Dumitru se străduiește a-și împlini conștiincios chemarea sa în sânul armatei. De aceea bazându-ne și pe notele șefilor săi ierarhici propunem: Merită a înainta la alegere¹².

La 31 octombrie 1931, colonelul Nicolae Șova, comandantul Regimentului 83 Infanterie, consemna: „prezentabil. Sănătos și rezistent pentru campanie. Ținuta îngrijită. Se prezintă bine în fața trupei. Energic. Temperament vioi. Inteligent. Judecată sănătoasă. Preot cult și care muncește pentru a se ține la curent cu noutățile. Disciplinat și cu simțul datoriei dezvoltat. Devotat, demn și moral. Manierat și cu o conduită foarte bună. Îndeplinește serviciul cu mult zel și bunăvoință. Ține predici frumoase și convingătoare. Urmărește programul de conferințe religioase al regimentului cu multă conștiinciozitate, devenind astfel unul folositor regimentului sub raportul educației moral-bisericești¹³.

Carol al II-lea

Din grația lui Dumnezeu și voia ta națională

Rege al României

La toți de față și viitori sănătate

Asupra poporului, ministrului nostru al Afacerilor Străine, cancelar al

ordinelor sub nr. 74193/1931.

Am decretat și decretăm

Art. I. Numim membru al Ordinului „Coroana României” în gradul de cavalier pe preotul căpitan Coșeriu Dumitru din Regimentul 83 Infanterie „Tribunul Simeon Balint”.

Art. II. Ministrul nostru al Afacerilor Străine, cancelar al ordinelor, este însărcinat cu executarea acestui decret.

Dat în București la 23 decembrie 1931.

Nr. 4306¹⁴

La 31 octombrie 1932, același comandant nota: „cu multă activitate și devotament. Și în anul acesta a dezvoltat aceeași activitate lăudabilă sub raportul educației patriotice, ostășești și bisericești, prin predicile frumoase și serviciul religios ținut în capela din curtea regimentului în fiecare zi de duminică și sărbătoare, contribuind mult la educația morală și înălțătoare sufletească a ostașilor. Punctual la serviciu. S-a ocupat mult anul acesta și de îmbunătățirea interiorului și exteriorului capelei din curtea regimentului, realizându-se importante îmbunătățiri¹⁵.

În perioada următoare, preotul-căpitan Dumitru Coșeriu „pe lângă serviciile religioase ținute foarte regulat în toate duminicile și sărbătorile în capela din curtea regimentului, a executat un program de conferințe religioase și patriotice în fața trupei, cu care a contribuit foarte mult la educația bisericească și național-patriotică a ostașului¹⁶.

Episcopul general de brigadă dr. Ioan Stroia consemna, la 4 decembrie 1933, că „preotul-căpitan Coșeriu Dumitru, după cum arată rapoartele ce trimestrial ne trimite despre activitatea pastorală și după cum și direct prin inspecția făcută în 14 septembrie a.c., m-am putut convinge, își împlinește rostul său în sânul armatei cu pricepere și deplin devotament. De acord, deci, și cu aprecierile ce i se fac din partea comandanților imediați...¹⁷.

În „Foaia Calificativă” pentru intervalul 1 noiembrie 1933-31 octombrie 1934, colonelul Nicolae Șova continuă să își exprime admirația față de subordonatul său: „în cursul anului acesta și-a continuat activitatea sa rodnică prin slujbele religioase ce a făcut în fiecare duminică și sărbătoare în capela din curtea regimentului și prin predicile frumoase și bine documentate ce a ținut trupei, care au fost de un real folos în educația ostașilor. A luat parte cu regimentul la manevrele diviziei din regiunea Oradea, făcând servicii religioase și ținând predici în sală, la care a asistat și populația civilă, făcând prin aceasta o frumoasă pro-

pagandă națională în popor în legătură cu armata", propunând să fie avansat la „alegere”¹⁸.

Noul comandant al Regimentului 83 Infanterie „Tribunul Simion Balint”, colonelul N. Pălăngeanu, îl caracteriza la 31 octombrie 1935: „preotul căpitan Coșeriu are o înfățișare distinsă și de om cucernic. Sănătos, vrednic slujitor al bisericii. Punctual. Oficiază în capela regimentului în fiecare duminică și sărbătoare. Ține predici morale și patriotice trupei. Vorbește frumos, convingător și pe înțelesul soldaților noștri. Trăiește modest în sânul familiei sale”, concluzionând „cu un cuvânt, părintele Coșeriu își împlinește cu sârguință și devotament rolul său în rândurile Regimentului 83 Infanterie”, iar episcopul general de brigadă dr. Ioan Stroia nota că „în baza rapoartelor trimestriale ale activității sale pastorale și a impresiilor ce am câștigat cu ocazia inspecțiilor inopinate, părintele-căpitan Coșeriu Dumitru și-a împlinit și anul acesta rostul său de preot în sânul armatei cu același zel, abnegație și conștiinciozitate”¹⁹.

Și în anul următor, preotul căpitan Coșeriu a avut „aceeași rodnică și frumoasă activitate [...]. Veșnic în mijlocul trupei, căreia îi vorbește și în afara orelor fixate prin program. Are putere de convingere, căci datorită Sfinției Sale a adus la calea bisericii noastre ortodoxe 4 rătăciți în acest an. Întocmește predicile în conformitate cu subiectul propus de comandantul regimentului și urmează cu asiduitate programul. Oficiază în fiecare duminică și sărbătoare în capela garnizoanei. Oficiază frumos. De asemenea, oficiază la Te Deum-urile care se fac în curtea regimentului”. Colonelul Pălăngeanu consemnează în continuare: „în această situație am de semnalat următorul fapt pe care îl semnez cu toată seriozitatea și anume: La aceste Te Deum-uri oficiază și preotul unit. Acesta însă poartă brâu roșu și are gradul de maior și cere, în baza vechimii, să i se dea întăietate. Lucrările ar înceta și n-ar mai fi discuții inutile, dacă și noi ortodoxii am adopta tactica uniților și dacă preotul-căpitan Coșeriu ar primi brăul roșu și ar fi înaintat la gradul de maior. Ar fi o cerință a bisericii noastre mamă. Pe lângă acestea și pentru frumoasele sale calități propun ca preotul-căpitan Coșeriu să fie înaintat la alegre preot-maior”²⁰.

Episcopul general de brigadă dr. Ioan Stroia consemna, la 17 decembrie 1936, că preotul căpitan Dumitru Coșeriu „după cum reiese din rapoartele tri-lunare ale activității sale pastorale și-a îndeplinit și anul acesta rostul său de confesor al garnizoanei și de șef religios al corpului cu deplină pricepere, conștiinciozitate și devotament. Mențin și repet din propunerea ce anii trecuți am făcut. Merită a înainta la alegere”²¹.

„Foaia Calificativă” pentru perioada 1 noiembrie 1936-31 octombrie 1937 reflectă aceeași apreciere și simpatie de care se bucura distinsul preot: „[...] a fost același devotat slujbaș al omului. A ținut predici soldaților din regiment în orele speciale ce i-am propus la dispoziție, cât și la serviciile religioase ce le oficiază regulat în capela garnizoanei, pentru toți ostașii din garnizoană. Cu dragoste de soldați și lucrează stăruitor pentru combaterea sectelor potrivnice credinței noastre. [...] Pe lângă serviciul religios de sărbătoare când l-am auzit ținând foarte frumoase și instructive conferințe oamenilor, mai ține și alte conferințe în regiment în orele fixate de mine, vorbind despre religie, despre acțiunea dăunătoare credinței strămoșești a sectelor și alte învățături morale foarte folositoare. Este foarte inimos și iubește mult soldatul pentru care își pune toată dragostea să-l învețe iubirea de tron și patrie, de care totdeauna vorbește în cuvântările sale”. În plus de aceste sarcini a fost și „profesor la școala de caporali și sergenți sanitari pe lângă Compania 6 Sanitară de la 1 august-12 septembrie, predând Cursul de educație morală, cu rezultate foarte frumoase”²².

Notarea de serviciu din anul următor este semnată și de noul comandant al unității colonelul Dumitru Jianu. „Devotat bisericii, conferențiar neobosit pentru trupă de 2-3 ori pe săptămână, ținând conferințe cu subiecte morale foarte necesare sufletului soldatului. Stăruitor în a repara capela militară a garnizoanei mi-a dat un prețios concurs în strângerea fondurilor, rânduind a face renovarea aproape totală a capelei, făcând o tâmplă nouă, strane împărătești și alte multe reparații. Un preot cult și devotat bisericii și apostolatului militar, este foarte necesar armatei. [...] Vrednic și devotat slujitor al altarului care impune respect trupei prin demnitatea și calitățile sale morale. Are seriozitatea impusă de situația sa. A contribuit într-o mare măsură la educația morală a trupei: a) conducând Școala analfabeților unde a depus multă muncă și pricepere, obținând rezultate apreciable; b) ținând predici și conferințe instructive prin care a învățat trupa să respecte credința religioasă, ferindu-se de a aluneca pe căi greșite și respingând sectele dăunătoare bisericii strămoșești; c) a organizat serbări cu caracter educativ național, prin care a evidențiat că orice înfăptuire patriotică a avut la temelie ei credința în Dumnezeu, credința în forțele națiunii și dragostea nețărmurită față de suveran”²³.

Se menționează efortul deosebit pentru „a avea un locaș de închinare unde, întrunind în zilele de sărbători pe ortodocșii garnizoanei, să officieze slujbele religioase și să propage învățăturile Mântuitorului, a adunat ban cu ban: din subscripții de la ofițeri și instituții, fonduri de

la Corpul 6 Armată, de la regimente, meseriași etc. și neprecupețind nici timp, nici oboseală, a depus o muncă încordată reușind să renoveze complet capela militară din cazarma Regimentului 83 Infanterie. L-am văzut de dimineață până seara târziu în mijlocul meseriașilor, conducând mersul lucrărilor bisericesti, căreia i-a dat un aspect de adevărat locaș sfânt", concluzionând „față de înfăptuirile realizate de preotul-căpitan Coșeriu și de activitatea sa rodnică în domeniul religios-educativ, prezența sa în mijlocul trupelor garnizoanei este necesară și-l califică ca un preot model, apt a infiltra și menține sentimentul religios, fiind cel mai apropiat de sufletul soldatului”²⁴.

Comandantul Brigăzii 17 Infanterie nota că „preotul-căpitan Coșeriu Dumitru se distinge prin activitatea sa rodnică în domeniul educației morale și religioase a trupei. Conferințele ce le-a ținut ostașilor au fost prea bine întocmite și clar expuse pe înțelesul tuturor. A depus o muncă fără preget pentru renovarea aproape totală a capelei militare din curtea Regimentului 83 Infanterie. Este o operă cu care se poate mândri. Este un exemplu de demnitate și vrednicie morală. În concluzie este un prea bun preot militar, cu alese însușiri morale, foarte folositor instituției armatei”²⁵.

Episcopul general de brigadă dr. Ioan Stroia consemna la 12 decembrie 1938: „Foarte bun preot militar. Sârguincios, disciplinat, devotat cu tot sufletul misiunii preoțești, se ocupă de aproape de educația sufletească a ostașilor. Bun și însuflețit cuvântător. Are o cultură generală destul de frumoasă. În ultimul timp a activat intens pentru reparația bisericii militare din Cluj, reușind prin muncă stăruitoare să aibă o biserică de toată frumusețea. Bine apreciat în rândurile ofițerilor și iubit de trupă ca și un părinte. Pentru activitatea depusă și meritele sale deosebite, i-am acordat rangul bisericesc de protopop”²⁶.

Comandantul Diviziei 17 Infanterie, generalul Dragomirescu, aprecia că „preotul-căpitan Coșeriu este cu totul la înălțimea misiunii sale, pe care o îndeplinește cu pricepere și devotament. Îi revine meritul de a fi făcut tot ceea ce era posibil pentru a realiza renovarea capelei militare din curtea cazarmii Regimentului 83 Infanterie”, iar comandantul Corpului 6 Armată se arăta „de acord cu aprecierile elogioase ale șefilor. Și-a îndeplinit serviciul cu mult zel și devotament. A ținut frumoase conferințe moral-religioase și a contribuit în cea mai largă măsură la repararea Bisericii Ortodoxe Militare din Cluj”²⁷.

Până la 6 septembrie 1939, preotul-căpitan Coșeriu a continuat să officieze „slujbe religioase la sărbători, iar prin predicile și sfaturile date soldaților de la înălțimea altarului, le-a dezvoltat curajul și credința în

Dumnezeu, îndemnându-i să-și apere țara și să se supună obligațiilor militare. Este un preot apropiat sufletește de ofițeri și trupă, care-l iubesc și stimează, pentru seriozitatea, demnitatea și calitățile sale morale”²⁸.

După plecarea regimentului pe zona de concentrare, preotul-căpitan Dumitru Coșeriu a fost lăsat la partea sedentară ca preot al garnizoanei Cluj – „n-a pregetat să vină pe zonă în mijlocul trupei, la toate sărbătorile și festivitățile naționale, oficiind serviciul divin (la Paște, 10 mai, Ziua Eroilor etc.). Din când în când a stat pe zonă timp mai îndelungat și în afară de frumoasele predici ținute trupei, a stat de vorbă cu soldații, mergând în cantonamente, pe câmpul de instrucție și la masă, ridicându-le moralul prin explicarea rostului chemării la concentrare și menirii nobile ce au de a apăra granițele țării în caz de pericol. S-a ocupat de masa trupei, tot așa cum și de hrana ei sufletească, semnându-mi toate nemulțumirile”²⁹.

În perioada dintre 6 septembrie și 31 octombrie 1939 a fost concentrat la Spitalul de Campanie nr. 13, comandantul acestuia caracterizându-l ca un „preot militar activ, cu bogată cultură generală și profesională, un orator excelent, foarte disciplinat și binevoitor în fața trupei. A ținut regulat serviciul divin cu ocazia duminicilor și sărbătorilor diferitelor comune pe zona spitalului de campanie și în timpul marșurilor pe câmp. Zilnic s-a ocupat de starea morală a trupei, ținând și conferințe înălțătoare în această privință”, încheind „este un eminent preot militar care face cinste armatei”³⁰.

Noul Inspector al Clerului Militar, episcopul general dr. Partenie Ciopron³¹ făcea o elogioasă caracterizare preotului-căpitan Dumitru Coșeriu ca fiind unul „dintre clericii distinși ai armatei. A fost pe zonă în mijlocul ostașilor, le-a ținut conferințe religioase morale, i-a însuflețit. A întocmit o carte cu predici pentru ostași, lucrare de merit pentru care i-am dat binecuvântarea să o tipărească. Îi place să se ocupe cu scrisul bisericesc. Face slujbă regulat la biserica militară. Îndeplinește cu mult prestigiu și însărcinarea de șef al Serviciului Religios al Corpului 4 Armată. A organizat serbări cu caracter religios-moral pentru ofițeri și trupă. Este prezent în fruntea oricărei acțiuni de binefacere. În concluzie, preotul-căpitan Coșeriu este un preot de multă nădejde și foarte folositor armatei. Merită cu prisosință a înainta la gradul de preot la alegere”³².

Și comandantul Corpului 6 Armată, generalul de divizie Vasilescu, nota exprimându-și acordul cu aprecierile șefilor săi ierarhici. „Preot-căpitan foarte bun cu însușiri alese de confesor și predicator și-a

îndeplinit în mod lăudabil serviciul atât în garnizoana Cluj, cât mai ales pe zona de concentrare, unde a fost foarte des în mijlocul trupei și prin slujbe religioase, predici și îndemnuri a izbutit să sâdească în sufletele ostașilor credința în Dumnezeu, dragostea de tron și țară și îndeplinirea tuturor datoriilor de creștini și de ostași. Activitatea sa rodnică a fost incununa-tă de frumoase rezultate. Foarte bine pregătit pentru gradul următor³³.

La 1 aprilie 1940 a fost „însumat” la Corpul 6 Armată, ca la 8 iunie să fie avansat la gradul de preot-maior în baza Înaltului Decret nr. 1842. În baza Înaltului Decret nr. 2135/1940, a fost mobilizat începând cu 28 iunie, urmând comandamentul în zonele de dislocare, la Sibiu, Brașov sau Timișoara.

Comandantul Corpului 6 Armată, generalul de divizie Vasilescu, remarca vizitele pe care preotul Coșeriu le-a făcut trupelor: „pe zona de concentrare a contribuit mult la ridicarea nivelului lor religios și sufletesc. Deși a avut foarte multe unități de vizitat, totuși nu a pregetat un moment și a lucrat cu mare putere de muncă, spre a-și îndeplini misiunea cu rezultate foarte lăudabile. Foarte bun preot militar³⁴.

În perioada 4 iunie-31 octombrie 1940, preotul maior Coșeriu a continuat activitatea „de pastor militar, cu deosebită râvnă și însuflețire. Foarte activ, s-a ocupat în aproape de unitățile de pe zonă, fiind un important auxiliar al comandamentului. Cu deosebită dragoste creștinească și militară a ridicat moralul trupelor, contribuind astfel mai ales în momentele grele ale evacuării la menținerea credinței și disciplinei. Un valoros preot militar, foarte bine pregătit și foarte activ” - nota comandantul mării unități³⁵.

Fiind în garnizoana Brașov, a fost demo-

bilizat prin Înaltul Decret nr. 3798, începând cu 12 noiembrie 1940. Va fi mobilizat în zona interioară în baza Înaltului Decret nr. 1798, începând cu 22 iunie 1941, odată cu mutarea comandamentului la Timișoara. De la 4 septembrie va fi „trecut la armata de operațiuni”, încredințându-i-se funcția de Inspector al Clerului Corpului 6 Armată, fiind „un prețios auxiliar, atât a Inspectoratului Clerului Militar, cât și a Comandamentului Corpului 6 Armată³⁶.

În această calitate „ca un adevărat și neobosit apostol, a vizitat numeroasele corpuri și comandamente aflate pe întinsul Ardealului, Banatului și Crișanei. Totdeauna în mijlocul trupelor, soldați și ofițeri, a efectuat slujbe religioase, a ținut predici, a făcut îndrumări, obținând rezultate pentru care l-am felicitat. Credința în Dumnezeu, dragostea de neam și țară au fost sădite în adâncul sufletelor ostașilor noștri³⁷.

A urmat pe front marea unitate „la Odesa și apoi între Bug și Nipru”, afirmându-se „în mod deosebit, ridicând moralul trupelor și făcând numeroși adepți printre locuitorii regimului, unde bolșevismul făcuse ravagii. A adus alinare și încurajare bolnavilor și răniților din numeroase spitale³⁸.

Inspectorul Clerului Militar, episcopul general dr. Partenie Ciopron, se ralia aprecierilor comandanților direcți, afirmând la rândul său că preotul-maior Coșeriu „este un eminent preot militar. Își îndeplinește serviciul cu toată conștiinciozitatea. Îi place să fie permanent în mijlocul ostașilor. În anul acesta a fost și pe front unde a dezvoltat o activitate pastorală vrednică de toată lauda. Merită să fie decorat³⁹. În „Foaia Calificativă” din perioada 1 noiembrie 1941-31 octombrie 1942 consemnează participarea pe front a preotului maior Dumitru Coșeriu: „sănătos, rezistent, a suportat foarte

bine greutățile campaniei. Totdeauna în ținută îngrijită, impunând respect. A îndeplinit funcția de șef al Serviciului Religios al C.A.⁴⁰, cum și de preot al cartierului. În această calitate, atât în zona de ocupație dintre Bug și Nipru, cât și pe timpul operațiilor de la est de Nipru, protopopul maior Coșeriu a făcut mai multe vizite la unități, inspectând pe preoții ortodocși, cum își fac obligațiile lor și vizitând pe ostași, de multe ori până în primele linii. Cu aceea ocazie a oficiat și servicii religioase pentru ostași, urmate de predici cu subiect moral și patriotic, întărindu-le încrederea în dreptatea cauzei noastre și în victoria finală. A cercetat sufletește pe ostași dându-le sfaturi bune⁴¹.

Pe lângă oficierea serviciilor religioase, protopopul-maior Coșeriu s-a ocupat și „de organizarea cimitirelor de eroi din zonă, a oficiat servicii religioase și la populația civilă, care s-a dovedit dornică de a asculta slujbele religioase [...] aducând însemnate servicii la-turii morale a ostașilor⁴².

Comandantul Corpului 6 Armată aprecia că protopopul-maior Coșeriu „în cursul înaintării spre Stalingrad a fost continuu în mijlocul răniților din spitalele de campanie, ajutându-i și îmbărbătându-i. Serios și foarte binevoitor și-a câștigat dragostea și respectul ostașilor⁴³.

Duhovnic devotat și cu har, alături de militari în linia 1-a sau în spitale și infirmerii, a adus alinare răniților și s-a ocupat de pomenirea celor decedați.

„Veșnic în mijlocul răniților din spitalele de campanie, sfătuindu-i și încurajându-i. În timpul deplasărilor, în situații destul de grele, găsea timpul și mijlocul să adune câte o unitate, pe rând, pentru a oficia un serviciu divin și a le vorbi ostașilor. S-a îngrijit de aproape de organizarea și buna întreținere a cimitirelor

eroilor. Bland și conștiincios, a știut să se facă iubit și respectat de ostași" – afirma șeful de stat-major al Corpului 6 Armată⁴⁴.

La 15 aprilie 1943 a fost numit la conducerea Serviciului Religios al Corpului 7 Armată, cu garnizoana la Timișoara. „[...] Prin inspecțiile și predicile ținute trupei, a întreținut trează credința în Dumnezeu și în izbânda războiului în care sângerăm”, consemna generalul de corp de armată Leoveanu⁴⁵.

Noul comandant al mării unității, generalul Schmit nota: „în această calitate a îndrumat Serviciul Religios în garnizoanele de pe raza Corpului 7 Armată, deplasându-se de două ori pe lună în câte o garnizoană, unde a luat contact cu preoții militari. Cu aceste ocazii a ținut servicii divine și a rostit cuvântări pentru întărirea credinței creștine și pentru ridicarea moralului trupelor și cultivarea sentimentului național patriotic. A vizitat pe bolnavii și răniții din spitale, dându-le hrana sufletească necesară pentru ușurarea suferințelor și ridicarea moralului. În fiecare duminică și sărbătoare a slujit și a cuvântat în biserica garnizoanei din Timișoara”⁴⁶.

În perioada 1 aprilie-8 august 1944, s-a aflat în zona de dislocare a Corpului 7 Armată la Tecuci, însoțind cele 4 divizii aflate în rezerva Marelui Stat Major, cât și pe front, în regiunea Târgu Neamț. Și aici a dovedit „o concepție sănătoasă despre misiunea sa, de care s-a achitat în cele mai bune condiții” – opina comandantul mării unități, generalul Potopeanu⁴⁷.

Colonelul Lișcu consemna pentru intervalul 8 august-20 septembrie 1944: „în lipsa decedatului general Schwab și în calitate de șef de stat-major al Corpul 7 Armată apreciez activitatea preotului-maior Coșeriu pe frontul Târgu Neamț ca bună. A căutat mereu să țină legătura spirituală cu unitățile și, în special, cu cele grupate în zona Piatra Neamț, M-rea Văratec”⁴⁸.

După 24 august 1944, protopopului-maior Coșeriu va însoți unitatea pe Frontul de Vest cu aceeași misiune. Dar noua conjunctură politică, i-a creat preotului-maior Coșeriu nedumerire „asupra metodelor de lucru pastoral”. Drept urmare „i s-au fixat directive și dat indicații asupra procedurilor și metodelor de activare, pe care le aplică judicios”⁴⁹.

Comandantul Corpului 7 Armată aprecia că „pe timpul campaniei în Ungaria a activat cu folos în serviciul său”⁵⁰.

În perioada 10 noiembrie 1944-9 aprilie 1945, protopopul-maior Coșeriu „a continuat să conducă Serviciul Religios al Corpului 7 Armată, pe timpul operațiunilor de la Budapesta și din Slovacia. Capabil, foarte instruit, l-am fi vrut mai activ și mai plin de inimă și credință în rolul său

de conducător spiritual. Pare blazat și poate este obosit de îndelunga-stagiul pe front”⁵¹.

Dramele militarilor răniți sau decedați pe câmpurile de luptă și-au lăsat amprenta și pe încercatul duhovnic. Pe 3 mai 1945 „a cerut să plece în concediu, fiind bolnav de nervi. I s-a aprobat 20 zile concediu, după care nu s-a mai înapoiat pe front”⁵².

Începând cu 23 mai 1945, protopopul-maior Dumitru Coșeriu a condus Serviciul Clerical al Cercului Teritorial Cluj „ținând servicii divine, urmate de cuvântări cu subiecte morale și educative. În fiecare zi se găsea în careva cazarmă, spital și închisoare, unde sfaturile sale pământeste găseau întotdeauna calea spre suflet. Slujește cu multă evlavie și vorbește convingător, încât se dovedește un bun reprezentant al bisericii în mijlocul armatei” – aprecia colonelul Protopopescu⁵³.

Va fi înaintat la gradul de locotenent-colonel, cu vechimea de la 16 iunie 1945, în baza Înaltului Decret nr. 197/1946.

Va fi trecut în cadrul disponibil de la 9 august 1946 în baza Decretului-lege nr. 433/1946 și a Înaltului Decret nr. 2498/1946. Și în această perioadă „a continuat să facă serviciul la unitățile din garnizoană cu aceeași conștiinciozitate ca și în trecut. Zilnic a vizitat ostașii din unități, spitale și închisori, îmbărbătându-i prin sfaturile sale și alinând suferințele celor bolnavi. Predicile rostite sunt temeinic pregătite, dând dovadă de frumoase cunoștințe. Rugăciunile înălțate către Atotputernicul sunt evlavioase, izvorâte dintr-un suflet cald de adevărat creștin. Duce o viață extrem de modestă”⁵⁴.

Comandantul Cercului Teritorial Cluj afirma despre protopopul locotenent-colonel Dumitru Coșeriu că „părăsește cadrele active ale armatei cu regretul aceluia, care s-a devotat meseriei un număr îndelungat de ani”⁵⁵.

A fost trecut în rezervă la 9 august 1947 în baza Înaltului Decret nr. 1652/1947, ca la 4 august 1948 să fie „șters din controale, of. rez. fiind confesor de rez. cf. Î.D. nr. 1529/1948”⁵⁶.

Întreaga sa activitate a fost răsplătită cu Ordinele „Coroana României” în grad de Cavaler (Înaltul Decret nr. 4306/1931) și „Steaua României” clasa a V-a cu spade, precum și cu Medalia „Cruciada împotriva bolșevismului” (Înaltul Decret nr. 1014/1942).

PRIEST LIEUTENANT-COLONEL DUMITRU COȘERIU

Priest Dumitru Coșeriu was born in Ardeal. He joined the army in 1926 with the rank captain. He was assigned at a unit in Cluj. His entire career was dedicated to the people and the Orthodox Church. He was

ARMATA ȘI BISERICA ÎN CONȘTIINȚA NEAMULUI ROMÂNESC

near the soldiers in the first line in the eastern and western campaigns, giving support and encouragements to those in need, taking care of the cemeteries on the line front. For his activity he was rewarded with orders and medals.

Keywords: Cluj, Timișoara, Second World War, priest Dumitru Coșeriu, Ardeal, Banat, Crișana

NOTE

1 Arhivele Militare Naționale Române.

2 Universitatea Națională de Apărare „Carol I”.

3 Arhivele Militare Române (în continuare A.M.R.), Fond Direcția Cadre și Învățământ (în continuare D.C.I.) - Ofițeri retragere, dosar nr. crt. 120/1926, f. 2.

4 Simion Balint (n. 10 septembrie 1810, Copăceni, jud. Cluj – m. 16 mai 1880, Roșia Montană), preot, a fost descendentul unei familii nobiliare de preoți din Vîma Mică – Țara Lăpușului și a luptat alături de Avram Iancu ca prefect al Legiunii Arieșului.

5 A.M.R., Fond D.C.I. - Ofițeri retragere, dosar nr. crt. 120/1926, f. 9.

6 Ibidem, f. 10.

7 Ibidem, f. 11.

8 Ibidem, f. 12.

9 Ibidem, f. 13.

10 Ibidem.

11 Pe larg vezi Marius-Cătălin Mitrea, Episco-

pia Armatei Române – apostolat în slujba patriei, în revista „Misiunea”, Anul I, nr. 1/2014, pp. 54-60 și Comandor (r) prof. dr. Aurel Pentelescu, Ionuț-Constantin Petcu, Un ierarh uitat – episcopul militar dr. Ioan Stroia, în revista „Misiunea”, Anul I, nr. 1/2014, pp. 71-76. 12 A.M.R., Fond D.C.I. - Ofițeri retragere, dosar nr. crt. 120/1926, f. 13.

13 Ibidem, f. 14.

14 Ibidem, f. 46.

15 Ibidem, f. 15.

16 Ibidem, f. 16.

17 Ibidem.

18 Ibidem, f. 17.

19 Ibidem, f. 18.

20 Ibidem, f. 19.

21 Ibidem.

22 Ibidem, f. 20.

23 Ibidem, ff. 21-22.

24 Ibidem.

25 Ibidem.

26 Ibidem.

27 Ibidem.

28 Ibidem, ff. 23-25.

29 Ibidem.

30 Ibidem.

31 Pe larg vezi Marius-Cătălin Mitrea, Episcopia Armatei Române – apostolat în slujba patriei, în revista „Misiunea”, Anul I, nr. 1/2014, pp. 54-60 și Colonel

(r) prof. univ. dr. Gheorghe Nicolescu, Un episcop pentru Armata Română. Generalul de brigadă dr. Partenie Ciopron, în „Calendarul Tradițiilor Militare – 2013”, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2012, București, pp. 30-40. 32 A.M.R., Fond D.C.I. - Ofițeri retragere, dosar nr. crt. 120/1926, ff. 23-25.

33 Ibidem.

34 Ibidem, f. 26.

35 Ibidem.

36 Ibidem, ff. 27-28.

37 Ibidem.

38 Ibidem.

39 Ibidem.

40 Corp de armată – n.n.

41 A.M.R., Fond D.C.I. - Ofițeri retragere, dosar nr. crt. 120/1926, f. 29.

42 Ibidem.

43 Ibidem.

44 Ibidem, f. 30.

45 Ibidem.

46 Ibidem, f. 31.

47 Ibidem.

48 Ibidem, f. 32.

49 Ibidem, ff. 31-32.

50 Ibidem.

51 Ibidem, f. 33.

52 Ibidem, f. 34.

53 Ibidem, f. 35.

54 Ibidem, f. 36.

55 Ibidem.

56 Ibidem, f. 3.